

Förslag till skötselplan för naturreservatet Häggebergs lövskogar i Jönköpings kommun

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
SKÖTSELPLANENS GILTIGHETSTID	2
1. SYFTET MED NATURRESERVATET	3
2. BESKRIVNING AV OMRÅDET	
2.1 Administrativa data	4
2.2 Topografi, geologi och hydrologi	4
2.3 Historik och markanvändning	5
2.4 Växt- och djurliv	6
2.5 Friluftsliv	7
2.6 Bebyggelse och anläggningar	7
2.7 Källförteckning	8
3. MÅL OCH SKÖTSELÅTGÄRDER FÖR NATURRESERVATET	9
3.1 Övergripande mål med skötseln	9
3.2 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	9
3.3 Friluftsliv och gränser	16
3.4 Sammanfattning av planerade skötselåtgärder	17
4. DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	17
4.1 Uppföljning av skötselåtgärder	17
4.2 Uppföljning av bevarandemål	18
5. BILAGOR	18

Skötselplanen är framtagen av *Pro Natura* och bearbetad av Jönköpings kommun.

Skötselplanens giltighetstid

Skötselplanen har upprättats av Jönköpings kommun 2016 och gäller tills vidare men bör revideras när tillsyn eller uppföljning visar att behov finns eller minst vart 15:e år. Beslutets syfte och föreskrifter sätter ramarna för skötselplanens revidering. Beslut om naturreservat fattades (ange datum).

Vid frågor om skötsel av reservatet, kontakta Jönköpings kommun, telefon: 036-10 50 00.

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och vårda en äldre blandlövskog dominerad av ädellövträd och med inslag av al
- bevara och vårda en stor artrikedom av växter, djur och svampar knutna till blandlövskog och grova ädellövträd och död ved
- tillgodose och utveckla allmänhetens behov av friluftsliv och naturupplevelser

Syftet ska uppnås genom att:

- intern beståndsdynamik ("fri utveckling") i huvudsak får råda kompletterat med viss granreducering samt friställning av naturvärdesträd vid behov
- lämpliga åtgärder görs för att ta emot besökare och informera allmänheten om natur- och friluftsvärdena
- lämpliga åtgärder utförs för att främja allmänhetens möjlighet till friluftsliv

2. Beskrivning av området

2.1 ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Häggebergs lövskogar
Skyddsform	Naturreservat
Areal	57,7 hektar (ha) varav vatten 0 ha
Beslut om Natura 2000	Nej
Miljömål	Levande skogar, Ett rikt växt och djurliv
Län	Jönköping
Kommun	Jönköpings kommun
Socken	Bankeryd och Järstorp
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets västsida (11)
Mittpunktskoordinater	N 6409813 – E 448895 (SWEREF99TM)
Lägesbeskrivning	Söder och sydväst om Trånghalla
Fastigheter	Se Bilaga 2B
Markägarkategorier	Kommun
Gräns	Enligt beslutskartan, bilaga 1. Gränsen är ej inmätt av Lantmäteriet.
Förvaltare	Jönköpings kommun

Areal per markslag

Skog	55,8 ha
Impediment	0 ha
Vatten	-
Övrigt	1,9 ha

Tabell 1. Natura 2000-naturtyper och andra naturtyper som finns inom naturreservatet. Natura 2000-naturtyper är naturtyper som är värdefulla att bevara i ett europeiskt perspektiv och som finns utpekade i EU:s art- och habitatdirektiv.

Naturtyper (ej Natura 2000-habitat)

Natura 2000-naturtyper

Lövskog	15,6 ha	Boreonemoral ädellövskog (9020)	28,4 ha
Blandlövskog	2,1 ha	Lövsumpskog (9080)	4,4 ha
Lövskog med kulturspår	1,9 ha		
Barrskog	2,1 ha		
Trädklädda betes- och gräsmarker	2,7 ha	Totalt	57,8 ha
Övrigt	0,6 ha		

2.2 TOPOGRAFI, GEOLOGI OCH HYDROLOGI

Reservatsområdet är 57,7 hektar och ligger strax söder och väster om villasamhället Trånghalla i västra förkastningsbranterna mot Vättern. Områdets kärnområden utgörs av ostvända och lövskogsbeklädda branter med mindre bäckdalar och fuktdrag som har periodvisa bäckflöden.

Områdets höga bonitet beror på en näringsrik jordmån men även på en hög nivå av rörligt markvatten. Höjdskillnaden i området är 120 meter, med högsta punkten 210 meter över havet och den lägsta punkten, vid Vättern 89 m ö h.

Förkastningsbranten mot Vättersänkan, västra Vätterbranten, är inte lika markant som på östra sidan av Vättern men utgör en förhållandevis välmarkerad, östvänd brant som med smärre avbrott och förgreningar går att följa genom större delen av området. Berget som är lätt vittrat består av granodiorit (Persson & Wikman 1986). Mellan branten och Vättern är terrängen plan kring Granbäckes gård där Visingsögruppens sedimentära sandstenar och lerskiffrar överlagras av lösa sediment, lerig och moig morän. (Svantesson 1985). Intill järnvägen finns en liten isälvsavlagring och vid Vättern en större grusavlagring. Varvig mjåla och mo förekommer nedanför vattenverket. Lera finns i sänkan söder om Grantorp där också ett 10 m djupt torvlager finns i ett f d kärr. De högre delarna domineras av sandig morän mellan bergknallar och branter. De kalkhaltiga bergarterna från Visingsögruppen går inte i dagen inom området men har säkert gett avtryck i jordtäckets kalkhalt genom inlandsisens erosion och gett förutsättningarna för den rika vegetationen nedom och mellan branterna

2.3 HISTORIK OCH MARKANVÄNDNING

Häggeberg är beläget mellan Bankeryd och Jönköping. De södra delarna har tillhört Jönköping stad medan Granbäck och Målskog har tillhört Bankeryd. Under 1800-talet när staden växte snabbt och befolkningen fyrdubblades under ett halvsekel och industrier byggdes blev dricksvattnet snabbt förorenat i Vättern. Detta löstes temporärt under en tid då friskt vatten leddes ner från vattenledningsområdet sydväst om staden. Emellertid fortsatte befolkningsökningen och kapaciteten var snart otillräcklig. Ett vattenverk vid Vättern anlades vid Eklundshov i Kortebo. Bara 25 år senare byggdes ett nytt vattenverk nedanför Häggebergsbranten på 1950-talet. Kapaciteten behövde utökas i början av 1970-talet. I samma brant hade emellertid Botaniska Sällskapet i Jönköping, som på 1960-talet påbörjade en kartläggning av floran i Södra Vätterbygden, uppmärksammat en lövskog med ovanligt rik flora. I en skrivelse med lång artlista ville man fästa kommunens uppmärksamhet på detta och uppmanade till största hänsyn vid byggandet av vattenverket. Under slutet av 1990-talet tog Bankerydskretsen fasta på Häggeberg som kretsens kampanjskog där ett långsiktigt skydd eftersträvades. Områdes naturvärden dokumenterades med hjälp av länsförbundet i detalj även för den lägre floran. I kommunens naturvårdsprogram 2009 finns Häggeberg bland de föreslagna områden som kommunen ska avsätta som naturreservat. Kommunen har satsat på fortsatta inventeringar i området. Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering har kompletterats med egna och utomstående inventerare och specialinventeringar av fåglar, landsnäckor, insekter och svampar har skett senaste åren. Inom reservatet finns för närvarande inga Natura-2000 områden.

Lövskogarna på de olika gårdarna som utgör värdekärnan av det blivande naturreservatet har varit betesmarker fram till mitten av 1900-talet. Historiskt sett har merparten av detta varit inägomark, d v s i huvudsak ängsmark, medan branterna knappast kunnat nyttjas för annat än bete. Betesdriften har avtagit och helt upphört under 1900-talets senare hälft. Jordbruket har inte helt upphört utan åkermarkerna har fortsatt att brukas. De små odlingslotterna kring Häggeberg har däremot omförts för brukshundsklubbens behov av träningsbanor och rastplatser. I början av 2000-talet har beteshagar för får och nöt återupptagits i södra och norra delen. Skogens nyttjande för annat än rekreation är liten. Skogsbruk som är inriktat på avverkning av gran i blandbestånden har förekommit. För övrigt sker avverkningar för att säkerställa stigar genom att ta bort fallna träd och döda träd som kan utgöra en säkerhetsrisk. Andra avverkningar som utförts i närheten av bebyggelse har utförts i syfte att främja utsikten mot Vättern från enstaka villor.

Boställen inom området har försvunnit eller blivit fritidsstugor. I det föreslagna naturreservatet finns ett antal registrerade fornlämningar från olika tidsepoker. Bergsstugan var en backstuga men idag finns istället ett fritidsshus ett stenkast söder om det ursprungliga läget. Häggebergs gård är en ruin där lövskogen har tagit överhanden men med vårdträden kvar. Vid Björkliden finns yngre kulturspår i form av en gjuten fördämning i bäcken som rinner genom södra delen av reservatet.

Som närströvområde har tillkomsten av Trånghalla villasamhälle i mitten av 1900-talet inneburit att skogen i de norra delarna nyttjas mycket för närrekreation. I de centrala delarna är besöksstrycket stort genom brukshundsklubbens medlemmar.

2.4 VÄXT- OCH DJURLIV

Området utgörs idag mestadels av relativt täta blandlövskogar med ett stort inslag av ädellövträd, framförallt i form av ek men i branterna finns också ett stort inslag av lind och ask, bitvis ingår även lönn och alm. I fuktigare lägen som exempelvis i bäckdalarna finns alskogar där även hybriden gråal/klibbal ingår. Många av lövträden i branterna är gamla och flera mycket grova ekar går att finna i området. Tillgången på grövre död ved från lövträd är främst i branterna rik och även grova hålträd går att finna. På krönet av branten växer senvuxen ek, ihåliga stammar av hög ålder men också en del tall. Små betesmarker där en del grova ekar förekommer ingår i reservatet.

Markfloran är överlag rik och i våraspekten ingår arter som blåsippa, vårlök, smånunneört, desmeknopp, vätteros, gulsippa och dessutom hybriden mellan gul- och vitsippa (=svavelsippa). Vidare märks underviol, lundviol, lungört, vit variant av lungört, vårärt, skogsbingel, hässleklocka, vårlök och tandrot.

I de lite fuktigare områdena är floran mycket rik med många krävande arter som lundstjärnblomma, skärmstarr, gullpudra, skogsstarr, bäckveronika och långsvingel. Bland mossorna märks här den tidigare rödlistade arten alsidenmossa, vridmossa och stenfickmossa.

Närheten till villor gör att många trädgårdsflyktingar är vanliga och rikligt förekommande i hela området, exempelvis jättebalsamin. Jätteloka har mer begränsade förekomster. I de öst- och sydvända branterna på block och lodytor finns en rik flora av främst mossor med arter som fällmossa, trädporrella, platt fjädermossa och grynnig filtlav.

Likaså är marksvampfloran i anslutning till branterna rik med många sällsynta inslag, såsom dystersopp, lömsk flugsvamp och lundvaxskivling.

Vedsvampfloran är ganska artfattig i branterna men bland rödlistade arter märks arter knutna till ek, oxtungsvamp, ekticka och korallticka. Det rika inslaget av lind avspeglas i flera förekomster av lindskål. På klen död lövved har även påträffats rostticka, hasselticka och ormticka.

Epifytfloran är artrik i rasbranten där man på äldre ädellövträd har funnit arter som platt fjädermossa, traslav, trubbfjädermossa, baronmossor, läderlappslav och blyertslav. På ekar i soligare lägen förekommer guldpuddrad spiklav, sotlav, rosa skärelav och brun nållav.

Insektsfaunan är undersökt under 2013 med hjälp av 15 fönsterfällor. Artlistan redovisar totalt ett hundratal olika vedlevande skalbaggar som fanns med i fällmaterialet. Två arter finns med på rödlistan och flera av dem (ca 7) har varit med i äldre rödlistor och kan betraktas som krävande och naturvårdsintressanta.

Sammanlagt är 21 rödlistade arter kända från området (3 kärlväxter, 1 mossa, 10 lavar, 3 svampar, 2 landsnäckor och 2 skalbaggar), varav fyra arter är listade i kategori VU och en art (skriftskärelav) klassificeras som EN. Även dvärgsnigel är en mycket ovanlig och suboceanisk art som har påträffats i området. De övriga tillhör kategorin NT.

Inga områden i utredningsområdet är för närvarande Natura-2000 områden, och det finns inte heller någon bevarandeplan för området.

Kända förekomster av signalarter (enligt Skogsstyrelsens artlista), rödlistade arter och naturvårdsintressanta arter i övrigt, exempelvis gräsmarksarter, finns samlade i BILAGA 1.

- **signalarter (S)**, arter som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden (Skogsstyrelsen, Nitare 2000). Arter med lågt indikatorvärde har uteslutits.
- **rödlistade arter**, uppdelade enligt Artdatabankens kategorier: Nationellt utdöd (RE); Akut hotad (CR); Starkt hotad (EN); Sårbar (VU); Nära hotad (NT); Livs- kraftig (LC), (Artdatabanken, SLU, 2010).
- **arter (ÅGP)** som omfattas av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter.
- **arter (EU)** som är listade i EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1 och art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.

2.5 FRILUFTSLIV

Området används aktivt som ett friluftsliv- och motionsområde med ett väl förgrenat stignät. De centrala delarna används framförallt av Jönköpings Brukshundklubb där de dagligen övar med hundarna i diverse olika träningsbanor. Angränsande till reservatsområdet sker ridning med Målskog som utgångspunkt vilket har inneburit att anpassningar mellan hund- och hästägare måste ske. Utöver dessa aktiviteter nyttjas området främst av närboende i närmaste tätort, Trånghalla, för motion, promenader och rastning av hundar. Området är tänkt att även efter reservatsbildningen kunna användas som friluftsliv- och motionsområde i minst samma utsträckning som det görs idag. Genom tillkomst av tydligare stigar, möjlighet till cykling, kartor på flera platser och anlagda rastplatser kommer delar av området göras tillgängliga för fler besökare, även mer långväga. I stort bedöms reservatets naturvärden inte påverkas negativt av denna förväntade ökande aktivitet som ett reservatsförordnande kommer att innebära.

2.6 BEBYGGELSE OCH ANLÄGGNINGAR

Området gränsar till ett bostadsområde både i norr och söder och ett 20-tal hus eller andra byggnader ligger i angränsning till det föreslagna reservatsområdet. Det rör sig i huvudsak om permanent bebyggelse men också ett antal fritidshus. Nära Kortebovägen finns ett ensamt litet torpställe, Bergsstugan, med en tillhörande liten körväg. Vid områdets södra kant finner man en del bebyggelse i form av villabebyggelse vid Vrån och Grantorp utefter Hägebergsvägen. Här finns också Hägebergs vattenverk som är en mycket viktig anläggning för vattenförsörjningen i kommunen. Vattenverket med tillhörande ytor i närheten är föreslaget som riksintresse för vattenförsörjningen (2014).

De enda byggnader som finns i själva reservatet är en mobilmast med tillhörande hus söder om lindbranten i söder samt ett elskåp nära Målskogsvägens anslutning till Kortebovägen. Kortebovägen delar det tilltänkta naturreservatet där den stiger mot samhället Trånghalla. Grantorp och Vrån delar av området i en sydvästlig och en större central/nordöstlig del som i sin tur delas av Målskogsvägen, Kortebovägen och järnvägen Jönköpingsbanan. Intill järnvägsspåret har man högkapat en hel del grov ek och en del andra träd och denna korridor av högstubbar och gräsmark ligger utanför reservatsförslaget.

Enda friluftsanläggningen inom området utgörs av en bollplan som en mindre väg löper fram till, skötselområde 5. Intill denna finns en rastplats där en träbänk med tillhörande bord finns utställd.

2.7 KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur och inventeringar:

- Bjurulf, H.** 2010: Fördjupad nyckelbiotopsinventering i Jönköpings kommun. Jönköpings kommun.
- Bjurulf, H. och Fredriksson, D (red.).** 2014: Naturpärlor i Jönköping kommun. Jönköping kommun.
- Björkman, U.** 1999: Inventering av biotoper, signalarter av lavar och mossor i kampanjskogen Häggeberg. SNF, länsförbundet Jönköping och lokalkretsen i Bankeryd.
- Blom, M.** 2013: Inventering av fåglar i Häggeberg. Södra Vätterbygdens fågelklubb.
- Fredbrant, M.** 1985: Vattenledningsparken – ett restaurerat minnesmärke. Artikel i Gudmundsgillet årsbok.
- Gärdenfors, U.** 2010: Rödlistade arter i Sverige. Artdatabanken, SLU.
- Hallingbäck, T.** 1996: Ekologisk katalog över mossor. Artdatabanken, SLU.
- Hallingbäck, T.** 1997: Ekologisk katalog över lavar. Artdatabanken, SLU.
- Koschatsky, M.** 2013: Inventering av tickor och marksvampar i Häggeberg.
- Landén, B.** 2009: Bankeryds socken, torp och backstugor.
- Larsson, A. m fl** 2002: Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen.
- Länsstyrelsen Jönköping** 2009-2011: Inventering av naturvärdesträd Jönköping kommun.
- Naturcentrum AB** 2011: Fördjupad inventering av kommunala nyckelbiotoper V Jönköping.
- Naturskyddsföreningen i Jönköpings län** 1999: Rädda skogens liv – SNF:s kampanjskogar, några pärlor i Jönköpings län.
- Pro Natura**, 2013. Häggebergs lövskogar – inventering av insekter; kärlväxter, lavar och mossor.
- Skogsstyrelsen** 1999: Inventering av kommunala nyckelbiotoper Jönköping kommun.
- Thorell, S. & M.** 1973, 75: Artlistor över och Skrivelser angående botaniska värden i Häggeberg. Södra Vätterbygdens botaniska förening.
- Von Proschwitz, T.** 2012. Land- och sötvattenslevande mollusker i befintliga och presumtiva naturreservat i Jönköpings kommun (Jönköpings län) 2011. Göteborgs Naturhistoriska museum och Jönköpings kommun.
- Wedmo, L.** 2005: Reservatsutredning av Häggebergs lövskog. Länsstyrelsen Jönköpings län.

Kartor och register:

FMIS, Informationssystem om fornminnen:

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>. Riksantikvarieämbetet.

Hallby IF 2000: Orienteringskartan Labbarp.

Jönköpings kommun 2014. Naturvårdprogram, nyckelbiotoper och skyddsvärda träd. Utdrag ur kartbasen Kartago.

Lantmäteriet 1950: Ekonomiska kartan 7E 2A

Persson, L. & Wikman, H. 1986: Provisoriska berggrundskartan Jkpg. SGU. Ser. Ba 39.

Svantesson, S.-I. 1985: Beskrivning till Jordartskartan Jönköping SV. SGU. Ser Ae 59.

3. Mål och skötselåtgärder för naturreservatet

3.1 ÖVERGRIPANDE MÅL MED SKÖTSELN

Skötseln ska inriktas på att bevara de olika blandlövskogar som finns i branterna och marker i branternas närhet. De flesta skogstyperna domineras av ädellövträd där eken fortfarande kan vara mycket vanlig som ett minne från de perioder där dessa marker huvudsakligen var betade. I fuktiga områden kan al och ask ibland bli de dominerade trädslagen och i höjdlägen kan tallen dominera. Skogsmarkerna ska huvudsakligen bevaras utan skötselinsatser med naturlig intern dynamik. Granislaget hålls nere med punktvisa åtgärder såsom ringbarkning men också beståndsvis gallring och röjning så att lövdominansen bibehålls. Reservatet har högt värde för såväl natur som friluftsliv och motion.

De biologiskt värdefulla lövskogarna ska i huvudsak lämnas till fri utveckling, med återkommande bortröjning av unggran som enda skötselinsats. Lövskogen ska vara naturskogsartad och det ska vara en dominans av lövträd. Lövskogen ska ha en hög andel gamla och grova lövträd av alla naturligt förekommande trädslag. Det ska finnas god tillgång på död ved i olika nedbrytningsstadier, dimensioner och av alla förekommande lövträdslag. Gran ska förekomma i mycket begränsad omfattning eller inte alls. Andelen unga granplantor får inte utgöra mer än 10 % av den totala förnyringen. Restaureringsåtgärder behövs bland annat i de ekhagar söder om vattenverket. I vissa ekdirigerade eller ekrika bestånd intill bebyggelsen i Trånghalla ska vissa ytterligare insatser göras för att bibehålla en hög ekdirigerad dominans. Dessa åtgärder sker för att gynna den fauna och flora som är knuten till skogstypen och som på lång sikt är nödvändiga för att behålla eller öka ekdirigedomen.

Skötsel som syftar till att främja områdets värde för friluftsliv, naturupplevelse, idrott och motion bör dock ske löpande, exempelvis genom att områdets stigar hålls tydligt utmarkerade och väl framkomliga. Möjlighet ges till skötselåtgärder som syftar till att på ett pedagogiskt vis belysa områdets natur- och geologiska värden. Markförhållandena gör området extremt känsligt för körskador, varför tunga fordon eller andra maskiner så långt möjligt bör undvikas vid all typ av skötsel.

3.2 SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH ÅTGÄRDER

Naturreservatet är indelat i 6 skötselområden med tillhörande delområden. Skötselindelningen utgår från befintliga naturtyper och skötselbehov. Skötselområdena med delområdens avgränsningar framgår av bilaga 2

Skötselområdena är:

1. Lövskogar, branter
2. Blandskogar
3. Trädklädda betesmarker
4. Lövskogar med kulturspår
5. Parkerings- och lekplatser
6. Torra barrdominerade skogar

SKÖTSELOMRÅDE 1 A-U LÖVSKOGAR, BRANTSKOGAR

Delområde	Areal (ha)	N 2000
1A	7,2	9020 2 ha
1B	5,8	Mål 9020
1C	4	
1D	10,4	9020
1E	3,5	9080
1F	0,6	
1G	4,6	9020
1H	0,9	9080
1I	11,4	9020
Summa	48,4	

Naturtyp	Areal år 2014(ha)	Målareal (ha)
Lövskog	48,4	48,4

Natura 2000-naturtyp	Areal år 2014 (ha)	Målareal (ha)
Boreonemoral ädellövskog*, 9020	34,2	39,3
Lövsumpskog 9080	4,4	4,4

OMRÅDESBESKRIVNING 1A

Äldre lövskog i svagt sluttande terräng med en brant i norr. I branterna finns senvuxna äldre träd av lind, ask och jätteträd av ek samt en hel del död ved. Markfloran kring branterna är rik. Flackare delar domineras av asp och björk, ask och al.

Bedömning

Lövskogsområde med stort antal grova ekar och aspar samt gammal hassel, lind och ask i små branter men också en större brant med gammal lind och ek som tillsammans utgör en väl sammanhållen enhet som har nyckelbiotopskvalitet som helhet, inte enbart de mindre delar som avgränsats som särskilda objekt. Naturvärdet är alltså mycket högt. Till den bedömningen bidrar även mängden död ved både i branter och i lövområden däremellan. Förekomst av rödlistade arter och ett mycket stort antal signalarter, inte minst rik markflora. Sannolikt finns även rödlistade vedinsekter.

OMRÅDESBESKRIVNING 1B

En ekskog på svagt sluttande terräng ned mot Vättern med inslag av grova träd i söder. Trädskiktet är mer varierat i brinken mot Vättern. I brinken ned mot Vättern finns exponerad mineraljord och en del störningsgynnad vegetation och sannolikt en intressant molluskfauna. Hassel förekommer spridd i hela området. Här finns också stigar som används flitigt och ansluter till stigen i 1I.

Bedömning

Jämnårigt ekbestånd där naturvärdena ändå är höga men utan att nå nyckelbiotopsklass. Här finns potential att uppnå Natura 2000-naturtypen Boreonemoral ädellövskog, 9020.

OMRÅDESBESKRIVNING 1C

Yngre lövskog, ca 50 år, som uppkommit på tidigare öppen mark.

Bedömning

Yngre lövområde där enstaka äldre träd av björk, ask och tall ger vissa naturvärden idag.

OMRÅDESBESKRIVNING 1D

Ostvända branter med ädellövskog. Vid foten av branterna finns gott om grova ekar. I själva branten växer mycket lind och alm utöver ek. Detta är ett av Häggebergskogens främsta värdekärnor med stor mängd gamla ädellövträd och grov död ved. Sydvästra hörnet nära villabebyggelse har huggits och röjts hårt under senaste åren och liknar mer en park. Söder om vattenverket finns ett gränsområde mellan biotoperna, en ekoton, mellan öppen mark och skog. Här finns bestånd av jätteloka som riskerar att spridas. Försök kommer att göras med restaurering av före detta betesmark och bete av jätteloka i detta område söder om vattenverket. Bete kommer huvudsakligen att ske utanför reservatet men även inom skogbevuxna delar i reservatet.

Bedömning

Större lövskogsområde nedanför branten som har nyckelbiotopklass till största delen tack vare stort antal grova gamla ekar och andra ädellövträd i främst branten. Rödlistade arter finns i större delen av området.

OMRÅDESBESKRIVNING 1E

I en grund bäckravín finns gott om ask och klibbal som till större delen är en alsumpskog av översilningstyp där också gråal ingår. Området utgörs av en jämnårig, medelålders klibbalsumpskog. Marken är källpåverkad och blöt av översilande markvatten. Området har kvaliteter knutna till markförhållanden med översilningsmark och har goda förutsättningar för en rik markflora. Här också finns grov ek och ask som ska vara frihuggna. Här finns i omgångar upp till tre bäckfåror.

Bedömning

Liten bäck omgiven av alsumpskog med källpåverkan som ger en bitvis rik markflora med en handfull signalarter men når ej nyckelbiotopklass.

OMRÅDESBESKRIVNING 1F

Medelålders planterad bokskog

Bedömning

Planterad bokskog med framtida naturvärden och idag stora rekreativvärden.

OMRÅDESBESKRIVNING 1G

Markant brant klädd med ädellövskog och nedanför denna finner man ett yngre lövbestånd av skiftande karaktär på ömse sidor av vägen mot Målskog. Här ingår också ett vägområde som sköts av Trafikverket och är undantaget från skötselplanen enligt 7 kap. 5§ MB.

Bedömning

Större lövskogsområde vid och nedanför branten som till största delen har nyckelbiotopklass. Vissa avsnitt med yngre lövbestånd intill vägen håller en lägre naturvårdsklass. I och intill branten finns ett stort antal grova gamla ekar och andra ädellövträd. I denna del finns också rikligt med lågor och torrakor. Rödlistade arter finns i större delen av området.

OMRÅDESBESKRIVNING 1H

Medelålders sumpskog av översilningstyp med jämnårigt trädskikt. Målskogsvägen delar skötselområdet i två hälften. Här ingår också ett vägområde som sköts av Trafikverket och är undantaget från skötselplanen enligt 7 kap. 5§ MB.

Bedömning

Alsumpskog med jämnårigt trädskikt och högt naturvärden men når ej nyckelbiotopklass.

OMRÅDESBESKRIVNING 1I

Området utgörs av en småkuperad skogsdunge mellan bilvägen och järnvägen med ett trädskikt som domineras av ek, vissa spärrgreniga och även ett antal äldre, grova träd. Markfloran är delvis rik. Ett mindre albestånd ingår i nordost och ädelgran i nordväst. Här påträffades också ett exemplar av vinbergssnäckan under inventeringen.

Bedömning

Stort ekområde med stor mängd grova gamla träd i branter och däremellan motiverar nyckelbiotopklass. I kanten mot villasamhället i norr har bitvis avverkningar skett som sänkt värdet.

BEVARANDEMÅL

Gammal och grov lövskog där andelen gran är högst 20 % (räknat som krontäckning).

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

- Vid enstaka platser kan röjning kring naturvårdsintressanta träd (främst ekar) utföras. De aktuella träden märks ut före åtgärderna. Dessa träd finns i område 1D, 1F och 1I. Friställning av grova träd ska göras försiktigt i omgångar för att utsätta trädet för stora påfrestningar.
- Ädelgranbestånd i område 1I avvecklas.
- Exoter bör tas bort åtminstone vart 10:e år.
- De öppnare och plana områdena i område 1D söder om vattenverket kan stänglas och betas vid behov för att kunna bli av med den invasiva arten jätteloka.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Området inventeras ca vart 25 år efter barrträdsplanter och planter av främmande trädslag (exoter) och huvuddelen av eventuellt uppkomna planter röjs bort. Jätteloka tas också bort genom på året tidig och intensiv röjning.
- Spärrgreniga eller grova träd som löper risk att tappa naturvärden friställs vid behov. Dessa märkes ut av kompetent personal och åtgärdas vart 10:e år eller oftare om behov finns. Uppföljande slyröjning kring dessa träd sker sedan vart 10 år. Om mängden grova träd inte bedöms tillräcklig bör friställning av enskilda träd ske i syfte att påskynda deras diametertillväxt.
- Bete med nöt eller får i södra delen av 1D om betesmarksrestaurering sker.

SKÖTSELOMRÅDE 2 BLANDSKOGAR

Delområde	Areal (ha)
2	2,1
Summa	2,1

Naturtyp	Areal år 2014 (ha)	Målareal (ha)
Blandskog	2,1	0
Lövskog	0	2,1

OMRÅDESBESKRIVNING 2

Medelålders blandskog i brant sluttning och nedanför denna på plan mark i bäckravin. Bitvis dominerar olika lövträd i sluttningen. I väster finns grova spärrgreniga ekar innanför brynet mot brukshundsklubbens gräsmarker.

Bedömning

Blandskog som intill en liten bäck har högre naturvärde knuten till markflora och litet inslag av äldre ek. Granbeståndet har 2015 gallrats påtagligt för att gynna äldre lövträd och återväxt av löv.

BEVARANDEMÅL

Gammal och grov lövskog där andelen gran är högst 30 % (räknat som krontäckning).

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

- En gallring av granar har skett 2015. Ytterligare gallring bör ske inom de närmsta femton åren (2016-2030) så att andelen barrträd är högst 30 %. Åtgärderna kan även ske manuellt genom ringbarkning av granar kring skuggade naturvårdesekar. Med tanke på de känsliga markerna i ravinen bör åtgärder ske enbart vid torra eller frusna markförhållanden om tunga maskiner används.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Området inventeras ca vart 10 år efter granplantor och plantor av främmande trädslag och huvuddelen av eventuellt uppkomna plantor röjs bort.
- Spärrgreniga eller grova träd friställs vid behov. Om mängden grova träd inte bedöms tillräcklig bör friställning av enskilda träd ske i syfte att påskynda deras diametertillväxt.

SKÖTSELOMRÅDE 3 TRÄDKLÄDDA BETESMARKER

Delområde	Areal (ha)
3A	1,6
3B	1,1
Summa	2,7

Naturtyp	Areal år 2014 (ha)	Målareal (ha)
Trädklädda betesmarker	2,7	2,7

OMRÅDESBESKRIVNING 3A

Sydvästra hörnet av Häggebergsskogen är en betesmark som i norr är trädklädd med äldre ekar. Ekarna har en hög ålder och ett flertal signalarter som rosa skärelav, brun nållav, gulpudrad spiklav och sotlav.

Södra delen är en äldre åkermark som är ganska sank och har övergått i betesmark under senare delen av 1900-talet.

Bedömning

Öppen och trädklädd betesmark där tillgången på grova ekar med signalarter och rödlistade lavar och brynfloran här ger nyckelbiotopklass även som helhet.

OMRÅDESBESKRIVNING 3B

En mindre hästhage med en trädunge. Betestrycket är ojämnt med ganska små ytor som är välbetade. I traddungen finns några spärrgreniga lågvuxna ekar och en liten lind- och askbrant

Bedömning

Öppen betesmark med en del mindre ytor av naturlig gräsmark som ger högt naturvärde.

BEVARANDEMÅL

Betade blandlövhagar med naturvårdsintressanta träd och en välbetad grässvål samt välutvecklade bryn där sådana förutsättningar finns. I den händelse som betet inte kan fortgå i dessa områden kan marken växa igen till lövskog och då ingå i skötselområde 1A respektive 1C.

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

- Stängseluppsättning
- Gallringar och röjningar

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Områdena ska vara välbetade så att vegetationen vid betessäsongens slut är högst 5 cm hög och inte bildar förnafiltrar. Värdefulla träd och buskar ska också vårdas i betesmarkerna.
- Bryn ska utvecklas med välutvecklad buskvegetation i övergången mot lövskog i 1A.

SKÖTSELOMRÅDE 4 LÖVSKOGAR MED KULTURSPÅR

Delområde	Areal (ha)
4	1,9
Summa	1,9

Naturtyp	Areal år 2014 (ha)	Målareal (ha)
Lövskog med kulturspår	1,9	1,9

OMRÅDESBESKRIVNING 4

Häggebergs gård. Äldre tomtmark som nu är igenvuxen med en ung lövskog, främst asp, men här finns också några äldre träd av bok, ask och ek och ett par hästkastanjer

Bedömning

Lövlund kring det gamla gårdsläget för Häggeberg med kvarstående vårdträd och några andra äldre ädellövträd som ger området högt naturvärde.

BEVARANDEMÅL

Lövskog där grova ädellövträd vårdas

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

- Røjningar och gallringar så att hästkastanjerna och ev. andra äldre lövträd får det utrymme som krävs för kronorna.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Spärrgreniga eller grova träd friställs vid behov. Om mängden grova träd inte bedöms tillräcklig bör friställning av enskilda träd ske i syfte att påskynda deras diametertillväxt.
- Växtlighet som förstör kulturvärden i form av husgrunder etc. tas årligen bort.

SKÖTSELOMRÅDE 5 PARKERINGS- OCH LEKPLATSER

Delområde	Areal (ha)
5	0,6
Summa	0,6

Naturtyp	Areal år 2014 (ha)	Målareal (ha)
Parkerings- och idrottsplatser	0,6	0,6

OMRÅDESBESKRIVNING 5

Från Trånghalla leder en liten grusväg in i ekskogen som slutar vid en liten grusplan. Här står ett par fotbollsmål och basketkorgar i motsatta ändar. Intill planen finns en träbänk där rastande besökare kan slå sig ner. Här finns också en grillplats.

Bedömning

Äldre ekar kring rastplatsen ger objektet högt naturvärde.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Grusvägen hålls öppen genom att den grusas vid behov
- Lek-/idrottsområdet hålls öppet genom gräsklippning, borttagande av sly och inväxande vegetation

SKÖTSELOMRÅDE 6 TORRA BARRDOMINERADE SKOGAR

Delområde	Areal (ha)
6	2,1
Summa	2,1

Naturtyp	Areal år 2014 (ha)	Målareal (ha)
Torr barrdominerad skog	2,1	2,1

OMRÅDESBESKRIVNING 6

Äldre gran men med stort lövinslag. I branten dominerar yngre lövträd som asp, rönn, oxel men även äldre senvuxen ek och någon äldre gran

BEVARANDEMÅL

Skog med naturlig beståndsdynamik

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

Inga åtgärder

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

Inga åtgärder

3.3 FRILUFTSLIV OCH GRÄNSER

Reservatets tätortsnära lokalisering gör området välbesökt.

Besökarna håller sig främst till stigsystemet då området i övrigt är relativt svårframkomligt, pga. den brutna terrängen. För att underlätta reservatsbesökarnas orientering i området och upplysning om höga naturvärden och bestämmelser ska ett antal informationsskyltar sättas upp. För lokalisering av informationsskyltar, se karta, Bilaga 3.

Reservatets naturvärden bedöms i stort inte påverkas negativt av de mänskliga aktiviteter som sker i området idag.

BEVARANDEMÅL

Naturreservatets gräns ska vara underhållen och utmärkt enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.

Reservatet ska vara lättillgängligt och besökare ska finna information om områdets naturvärden och vilka föreskrifter som gäller.

SKÖTSELÅTGÄRDER

- Naturreservatets gräns ska markeras enligt Naturvårdsverkets anvisningar inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft och därefter underhållas.
- Informationsskyltar samt parkeringsplatser enligt skötselplankartan bilaga 3 ska finnas inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft och ska därefter underhållas löpande. Skyltarna ska visa karta över området, vilka föreskrifter som gäller för området samt reservatets biologiska och geologiska värden. Informationen ska kompletteras med relevanta delar av allemansrätten.
- Vid behov får åtgärder som syftar till att pedagogiskt belysa områdets naturvärden utföras, såsom uppsättande av informationsskyltar med relevant information i anslutning till exempelvis död ved eller naturvärdesträd.
- Inom ramen för naturvärdena får skötselåtgärder som syftar till att främja upplevelsevärdet för friluftslivet vid behov utföras längs med enstaka flitigt nyttjade stigar, exempelvis siktfremjande utglesning i form av luckhuggning eller utglesning av buskskiktet, uppsättande av bänk. Detta gäller stigen utefter den stora vägen i backen upp mot Trånghalla.
- De stigar som finns markerade på skötselplankartan ska hållas tillgängliga och röjas från nedfallna trädstammar.
- Information om naturreservatet ska finnas lättillgängligt i tryckt broschyr samt på kommunens webbplats.

UPPLYSNING

- Den lokala brukshundklubben har rätt att utföra normalt underhåll av markerna kring klubbhuset som nyttjas för rastning och träning av hundarna. Inväxande träd och buskar får röjas.

3.4. SAMMANFATTNING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Åtgärd	Var	När
Gränsmarkering	Yttergräns	Inom 1 år efter lagakraftvunnet beslut
Informationsskyltar	Enligt skötselplanen	Inom 1 år efter lagakraftvunnet beslut
Frihuggning av ekar och andra lövträd	Skötselområde 1-4	Vid behov
Sly och buskröjning för att skapa bryn i betesmark och hålla äldre ekar solbelysta	Skötselområde 3	Årligen
Stängsling	Skötselområde 3 och ev. 1D	Vid behov
Stigmärkning	Där tydlig stig saknas	Inom 1 år efter lagakraftvunnet beslut
Anläggning och underhåll av p-platser	Enligt skötselplankarta	Inom 1 år efter lagakraftvunnet beslut
Bekämpande av jättebjörnlöka	Skötselområde 1	Årligen de 5 första åren och därefter vid behov
Röjning av granplantor och plantor av främmande trädslag för att bibehålla lövträdsdominans	Skötselområde 1 och 3	Vart 10:e år
Skötsel för att främja reservatets upplevelsevärde samt pedagogiska kvalitéer	Hela reservatet	Vid behov
Fotodokumentation	Hela reservatet	Innan och efter utförda skötselåtgärder men även där ingen skötsel sker

4. Dokumentation och uppföljning

4.1 UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Alla skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska dokumenteras, skriftligt och med foto, före och efter åtgärd. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden. Av dokumentationen ska även framgå kostnader.

4.2 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

En fördjupad uppföljning av naturreservatets värden (natur- och friluftslivsvärden) och de uppsatta bevarandemålen bör ske. Uppföljningen ska ske enligt riktlinjer för uppföljning av skyddade områden.

5. Bilagor

2A	ARTLISTA
2B	FASTIGHETSFÖRTECKNING MED SAKÄGARE
2C	SKÖTSELPLANKARTA MED STIGAR, PARKERINGSPLATSER OCH INFORMATIONSSKYLTAR
2D	VEGETATIONSKARTA